

LBRIS

We know
books

Mircea Petean

TRILOGIA ORIENTALĂ

Postfață de Andrea H. Hedeș

LIMES
2025

POEZIE ȘI TĂCERE (Prefață de Mircea Petean) 5

I. LOVITURI DE NISIP

MUNTELE. ÎNCEPUTUL 17

FEȚE..... 19

PEISAJE 43

URZELI 67

DIN ZICERILE LUI NICANOR,
ANONIMUL TRANSILVAN..... 91

TOȚI ANII ACEIA 113

MAREA. UN ALT ÎNCEPUT..... 139

II. LINIȘTE REDUSĂ LA TĂCERE

PLOI 143

ZĂPEZI 150

FELURITE.....157

ÎN SAT 164

ÎNTRE RÂURI..... 166

ÎN PORT 168

ÎN MUNȚI 170

CARTEA CARE NU SE MAI TERMINĂ 172

HAIKU (Definiție).....	179
HAIKU (Altă definiție).....	180
BUNICUL ȘI MAREA	181
TĂCERILE BUNICULUI.....	184
DIN ZICERILE BUNICULUI.....	186
CASCADA ÎNTRERUPTĂ.....	189
REMINISCENȚE	192
VARIAȚIUNI PE TEMA UMBREI.....	196
SFÂRÂIACUL.....	199
DIMINEȚI DE MAI.....	201
LUMINĂ DE AUGUST.....	204
ALTE LOVITURI DE NISIP.....	211
CALEA FLORILOR (Postfață de Andrea Hedeș)	217
REFERINȚE CRITICE.....	223

Poezie și tăcere

Eram la o oră de curs de morfologie a limbii franceze, prin anul doi, cred. Stăteam în marginea estică a sălii de curs, dincolo era grădina de la intrarea în facultate, din strada Horea. Soarele bătea în geam. Dăscălița vorbea cu o voce care abia se auzea. Am simțit un gol, ca și cum spațiul s-ar fi lărgit brusc și atunci am scris:

*ploaia a spălat nămolul
dezvelind pietrișul originar*

*soare – coups de sable –
viperele dorm în temple verzi
stropi rostogolindu-se pe dale*

în căușul palmei cascade asfințesc

Am păstrat textul încântat de sintagma *coups de sable*, care a devenit, în românește, *Lovituri de nisip*, titlul primei cărți din Trilogia de față.

Toate au un început. Pentru mine acesta a fost Începutul.

***

Tot în anii aceia am descoperit o seamă de studii ale lui Mircea Eliade dedicate filosofiei indiene: samkhya, yoga, vedanta, tantra etc. Erau la cotele secrete pe care, novici ca noi, le-am copiat conștiincioși de la colegii mai mari dispuși să ni le ofere. Am umplut nenumărate file de caiete studentești cu citate luate de acolo.

Sufletul individual este una cu sufletul universului; ridicând brațele deasupra capului și inspirând profund, îmbrățișezi întreg universul.

Îmbrățișând pe cineva, îmbrățișezi întreaga omenire.

Prezența este absență deghizată. Rostirea e tăcere camuflată.

Poezia este un alt fel de joc cu mărgelile de sticlă, adică nimic mai mult, dar nici mai puțin decât un exercițiu spiritual.

***

Cunoscându-mi bine pasiunea pentru literatură, Mili, sora mea, mi-a dăruit, tot atunci, o casetă cu cinci volumașe de haiku, legată frumos cu un șnuruleț roșu. Am citit-o și recitat-o de nenumărate ori, am folosit-o, mai târziu, la orele de joc cu elevii mei de la cenaclul din Borșa Maramureșului, apoi cu cei ai Anei de la Liceul Bălcescu din Cluj; în cele din urmă a dispărut, cine să mai știe în mâinile cui a încăput!...

***

Ajuns aici, mi se pare de bun augur să transcriu însemnările mele despre haiku pe care le-am publicat, inițial, ca prefață la prima mea carte de acest gen – *Ploi, zăpezi, felurite*.

***

Definiție: haiku-ul este liniște redusă la tăcere. Liniștea este mundană, tăcerea – metafizică. Tăcerea este primordială, liniștea – derivată. Liniștea e plină de zarva lumii, tăcerea este vuietul din primordii.

***

Liniștea trece în tăcere și tăcerea se preschimbă în liniște. Trebuie să existe aici ceva din misterul dialecticii golplin. Trebuie că există aici ceva din misterul eternei devenirii: yin-yang.

Haiku-ul este mai puțin o practică artistică, un joc – fie chiar superior – cât o practică spirituală.

***

Oroarea de vorbe, de zdrăngăneala de cuvinte. Saturația de literatură. Nimic mai străin spiritului său decât sulemeneala, poetizarea, pelteaua vorbelor pe suprafața lucrurilor. Botez al lucrurilor. Sugestie. Tăria de a miza pe forța de sugestie a unui detaliu, pe fărâma de gest a unui personaj care se retrage imediat în singularitatea sa.

***

A fi „lemn nelucrat”: a te plasa în unghiul a ceea ce face ca lucrurile să fie ceea-ce-sunt.

***

Terapia prin haiku: mentală și scripturală; salvarea prin haiku, ca oameni și ca artiști – ca oameni întregi, adică.

***

În momentele de criză, când spaima de a-ți pierde harul te copleșește, dai *lovituri de nisip* în aer sau în adversari imaginari, așa, ca un boxer la antrenament...

***

Mimetici și creatori: primii au orgoliul umilinței de a ceda inițiativa modelului, pe când ceilalți au umilința orgoliului de a integra modelul propriei lor viziuni. Și unii și ceilalți contribuie însă la vitalizarea formei originare.

***

Rezistența la haiku are conotații politice („imperialismul” cultural japonez), naționale (riscul – vai – pierderii identității), culturale (suficiența arogantă a Marii Culturi), lingvistice (bariere de netrecut între japoneză și limbile indo-europene), psihologice (presupuse incompatibilități între *forma mentis* orientală și cea

occidentală), religioase etc. Dar exersarea haiku-ului, ca și a oricărei alte forme artistice, este o chestiune de opțiune individuală. Alegi pentru că ai fost ales. Și ar fi mai mult decât interesant un studiu al resorturilor interioare pe care se întemeiază opțiunea pentru haiku a unor poeți reprezentativi, autohtoni și de aiurea.

***

Însingurați cum sunt, autorii de haiku formează o congregație de prieteni legați între ei prin dragostea și devotamentul față de un tip esențializat de lirism.

***

„Haiku-ul își maschează profunzimea sub un umor specific sau o aparentă simplitate.“ (R. Blyth) Rămâne să ne apropiem de el nu neapărat cu sfințenie, dar nici, pentru nimic în lume, cu superficialitate.

***

Am folosit haiku-ul ca mijloc, la început, într-un experiment creativ prezentat pe larg în cartea noastră, pentru că am scris-o împreună cu Ana, *Ocolul lumii în 50 de jocuri creative*. A fost o încercare de a-i familiariza pe ucenicii mei cu tehnicile de construcție a imaginii poetice, pe de o parte, și de a le cultiva *atenția*, în dublul sens al cuvântului: a fi atenți la murmurul preajmei, la limbajul secret al lucrurilor, la spectacolul lumii și a se conecta la vibrația cuvântului, la respirația poemului, pe de altă parte.

***

Am scris un soi de tanka la începuturile mele poetice, fără să fi știut prea multe despre exigențele speciei. Am continuat, după o primă fază de inițiere, să scriu haiku în răspăr față de reguli. Apoi am început să număr silabele, dar am abandonat repede exercițiul, fără regrete. Ulterior forma mi s-a impus de la sine, odată cu adâncirea lecturii și a meditației. În fine, mi se întâmplă și azi să fiu vizitat de câte un haiku: se înfățișează de undeva de foarte adânc, de undeva de foarte

LBRIS

We know
books

FETE

noapte sigilată –
alți aezi sfrijți
declină poezii
în ceainării uitate

dimineața domină piața ca un afiș

cu totul absent e venerabilul poet laureat
în capul mesei goale
în sala plină de vacarmul gonacilor

alți și alți aezi pe drumurile
patriei române țară de eroi

tăcerea gonacilor se stinge
în preajma jgheabului educațional
în jungla comentariilor au fost plasate rachete
cu rază medie de acțiune

deocamdată se procedează la înlocuirea dinților
din gura tinerilor comentatori –
s-au produs modificări carevasăzică

tatăl
& fiul
un pic sfios
pășind în urmă

fiul
& tatăl
un pic străin
pășind în urmă